

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagy hivatal.</p>
--	--	--

Tartalom. A róm. kath. illetéktelen elkeresztelések kérdéséhez. Dr. Kovács Sándor. — Tárcza. A Zrinyász, mint keresztény műeposz. Kiss Ferencz. — Iskola ügy. Tanügyi jelentés. Tanügybarát. — Közügyein. Egyházmegyénk életéből. A nagy-károlyi ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Havas Gyula. — Nyílt kérdés nt. Kiss Áron esperes úrhoz, mint a főt. egyházker. missió-bizottság elnökéhez. Nagy Lajos. — Levél a szerkesztőhöz. Tömöry Mihály. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetés.

A róm. kath. illetéktelen elkeresztelések kérdéséhez.

III.

Kilátásaink nem igen lehetnek vérmesek a jövőt illetőleg. Ennek igazolására legyen szabad rövid párhuzamot vonnom a Trefort és a Csáky-féle rendeletnek, ha nem is tartalmi különbsége között (mert úgy is hosszúra nyúlt cikkem ez esetben még hosszadalmasabbá válnék), hanem legalább sanctiói között. Mert míg a Csáky-féle rendeletnek több rendbeli előnyeit, különösen a mi a végrehajtási módokat illeti, készséggel elismerem, addig a mi a sanctiót illeti, e tekintetben a Trefort-féle intézkedés vélekedésem szerint sokkal hatékonyabbnak ígérkezett. Míg ugyanis Tr. rendelete azok ellen, a kik a keresztelési bizonylatot anyakönyvezés végett az illetékes lelkészhez a ténykedés után legfeljebb 8 nap alatt hivatalból áttenni elmúlasztának: az 1879. évi 40. t. cz. 53. §-ban megszabott büntetést helyezi kilátásba; addig a miniszteri újabb intézkedés a maga rendelkezéseinek, illetőleg tilalmainak megszegőit 10—50 frt, ismétlés esetében 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel rendeli sujtandónak. Távol legyen tőlem a gondolat, hogy a miniszternek a törvény végrehajtására irányuló komoly szándokát a legesekélyebb mérvben is kétségbe vonnám s azt a vádat sem fogadnám el senkitől, hogy a büntetésben rejlő erkölcsi momentum is-

meretlen előttem; de lehetetlen a szóban levő két miniszteri rendeletnek a büntetés kiszabása körül követett eljárása közötti óriási különbséget észre nem venném, kivált miután a Religió-nak talán egy másik „kiérdemesült dignitariususa“ — a kilátásba helyezett büntetés csekélyisége miatt keletkezett meglepetésében elég őszinte magát (s talán másokat is) e szavakkal megismertetni: „és ezért ne kereszteljen, ne eskessen (!) a kath. pap, holott eddig megtette mind a kettőt az 53. §. ellenére, a mely 2 hónapig terjedhető fogsággal s 300 frtig kivethető pénzbüntetéssel fenyegette ugyanezért“?!... Azt lehetne ellenvetésül talán felhozni: a folytonos birságolás mégis csak elveszi kedvét a törvénybontóknak! Olvassuk csak tovább a Religiót: meg fogjuk látni, hogy a főtisztelendő urak már ebben az irányban is megtalálták — a modus vivendit. „Tisztességes bajosfelekről — szól a nevezett lap — fel sem tehető, ha módjukban áll, hogy a nekik tett szolgálatért büntetett lelkész ne kártalanítanak (!), mikor lelki gyötörtetéseért úgy sem adhatnának neki megfelelő kárpótlást“. Hogy „kéz kezet mos“, azt már régen tudtam; de az efféle nyilatkozatokból azt is jóelőre látom, hogy egy vegyes házaságból származó de lege protestáns gyermek becsértéke adandó esetekben — 100 frtra lesz tehető. Ürge Ignác missionárius úrnak bizonyára többjébe kerül egy — chinai gyermek!

Gondolt erre a konventi többség, vagy megint csak eszélyességi tekinteteknek hódolt? Igaz ugyan, hogy a már eddig történt illetéktelen elkereszteléseknek az anyakönyvekben rectificálását is kérelmezzük (erről különben már a 84—84. számú konventi jegyzőkönyvben is szó van); de nem nehezebb dolog-e ez, mint az illetéktelen megkeresztelt gyermek nevének a megkeresztelő anyakönyvébe való bevezetését a törvény súlyával megakadályozni? A Trefort-féle rendelet határozottan ki-

mondá, hogy a lelkész azon gyermeket, ki a törvény szerint más keresztyén felekezethez tartozik, bármely okból keresztesi is azt meg, a **saját anyakönyvébe be nem vezetheti**; a Csáky-féle rendelet pedig **ezt a bevezetést nem tiltja**, hanem erejét akarja a polgári életviszonyokban azzal elvenni, hogy rendeli, mikép ez a bejegyzés „csupán egyházi célokra az illető hitvallás belső ügykezelésében használható fel“.

Egy de lege prot. gyermek azonban miféle objectumaként szerepelhet a római egyház „belső ügykezelésének“, ezt még eddig kitalálni nem tudtam.

No de hát „várakozó állásunkban“ maradjunk még meg továbbra is; így találta helyesnek — a konvent; bizonyára teljesen meg akarjuk érdemelni — az ecclesia patiens elnevezést.

Befejezésül még csak egy dologról szólok. Fővárosi lapjaink az e tárgyban tartott püspöki conferentiákról írják, hogy a tárgyalás azon határozattal végződött, mikép az egész ügy a római sz. szék döntése alá bocsátatik, s míg ez meg nem történik, a miniszteri rendelet nem közzöltetik az alsó papsággal stb. Ezen tényálláson semmit sem változtat az, hogy Hornig Károly veszprémi püspök egy ideiglenes érvényű útasítást bocsátott ki; mert erről maga bevallja, hogy csak addig bír kötelező erővel, míg „a sz. atya a kérdést legbölcsebb ítéletével meg nem oldja“. A püspökök eljárásának védelmére felhozzák, hogy ez nem felebbezés a pápához, hanem ez csupán salválás akar lenni pro foro interno. A modern jogállam eszméjének rugékonyságáról jobban meg vagyunk győződve, hogysem ezen anachronismus felett csodálkozással állanánk meg; de legyen szabad azért nekünk egy rövid pillantást vetnünk a jövőbe, s kutatni azt, hogy a várandó pápai döntvényt (már t. i. ha nyilvánosságra kerül s titkos útasítás formájában nem marad a profán világ előtt a **jus placeti daczára** örökre vagy legalább egyelőre elrejtve) vajjon miféle szellem fogja uralni?!

Vegyük tehát először is kézbe XIII. Leónak 1885. nov. 1-én kelt Immortale Dei (miserentis opus) encyclicáját s olvassuk belőle e szavakat: „Nem az állam, hanem csupán az egyház lehet vezető az égiekhez; mind az, a mi a vallásra tartozik, az ő gondjára és védelmezésére van bizva: hogy tanítson minden népeket, a keresztyén név határait, a meddig ereje és hatalma engedi, terjessze ki, szóval, hogy a keresztyén ügyekben szabadon és minden korlátozástól menten, saját belátása szerint intézkedjék“.

Vegyük azután kezünkbe az 1888. június 26. kelt encyclicát „De libertate humana“, ebből meg ezt olvashatjuk: „A hol a hatalmi jogosultság hiányzik, vagy ha az értelemmel, az örök törvénnyel, az isten akaratával el-

lenkező parancsoltatik, ott helyes nem engedelmeskedni az embernek, hogy engedelmeskedhesünk az istennek“.

Olvassuk el az 1890. jan. 10. encyclicát, „De praecipis civium Christianorum officis“, annak egyik passusa így hangzik: „Ha az állami törvények világosan ellenkeznek az isteni törvényekkel s a keresztyén religiónak s az egyháznak ellenmondanak akkor azon törvényeknek engedelmeskedni jogtalanság, még pedig nemcsak az egyház, hanem az állam érdekében is“. Egy másik helyen pedig ezt olvashatjuk: „A hol az egyház érdeke veszélyben forog, ott minden vita félretételével ezt a legnagyobb javat kell védelmezni“.

De már nem idézek többet, mert a ki akarja, ebből is következtethet a kibocsátandó pápai döntvény szellemére; a miniszteri rendelet — egyházjogilag szólva — nem leend canonizálva.

Emberi rendelkezés (emberi=állami!) Isten és a keresztyén hit törvénye fölé nem helyeztethetik!

Simor primás is ezt hirdette a Sz. István társaság ez idei nagygyűlésén.

Ezen tanoknak „személyes exegesisel“ százféle módon magyarázható s e miatt úgy az államérdekre, mint a többi keresztyén hitfelekezetekre nézve veszélyes voltát ilyen miniszteri rendeletekkel megakadályozni alig lehetséges. Vélekedésünk szerint is az állam és egyház közti viszonyoknak szerves törvényben rendezése s az apostoli király souverainitásának az egész harczonalon teljes kifejtése segíthetne csak a létező nagy bajokon!

De hát mikor jut a magyar állam hajója ebbe a várva-várt kikötőbe?!

Dr. Kovács Sándor.

Tárcza.

A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz.

(Folytatás.)

Boszuállásának eszközüül egy ellenséges népet választ, melylyel a megboszulandó nemzetet addig sanyargatja, míg „hozzá térnek megbánván bűnöket“ (I. 24); ha ez megtörténik, akkor a megpróbált népet ismét kegyelmébe fogadja, és a büntető eszközüül használt nép ellen fordul, a mint itt nyiltan ki is fejezi:

„Jaj, török, néked, *haragom vesszejének!*

Te vagy, *de eltörlek, ha ezek megtörnek*“ (I. 24.).

A bibliai felfogással való rokonság sehol nem nagyobb, mint e helyen. Már maga a választott népével sok jót tevő, ennek gonoszságát sokáig tűrő, de végre haragra gyúladt s boszút álló Isten rajza teljesen az ószövetségé; a boszuállás módja pedig annyira specifikus ószövetségi vonás, hogy itt költőknek más teendője nem volt, mint az alább idézendő helyeket, — a nevek megváltoztatásával, — művébe beilleszteni.

Midőn ugyanis az Ur, nem nézhetve tovább Izráel népének gonoszságát, haragra gerjed ellene s elhatározza, hogy bűneiért megbünteti, egyéb büntetések közt ellenséges népet szokott felhasználni a büntetés eszközüül. Így Józsué halála után a bentszülött népek kiirtására vonatkozó parancsát meg nem tartó izráeliták ellen felindulva, „eladá őket Kusán Riseathaimnak (Birák III. 8.), majd midőn ez sem használt, Eglon, moáb királynak (III. 12.), kevéssel utóbb Jábinnak (IV. 2. kk.) Ézsaiás (a VII. 17. s kk.-ben) Akházt az egyiptomi és assyr seregek támadásával fenyegeti; a VIII. 7. s kk.-ben a szövetséges Syria és Izráel országa, majd az idegen segítségbe bízó Juda ellen az assyr pusztítás jövendőltetik, „mivelhogy az előbbi megutálta a Siloah patakának lassan folyó vizét“ (a dávidi dynasziát); a IX. 11—12-ik verseiben a Jehova haragja a syriabelieket és filiszteusokat hozza a bűnös Izráel nyakára; a XLII. 24—25-ben is úgy tünteti fel a próféta Isten haragját, mint a mely ellenséges népek általi pusztításban nyilvánul. Ámós is (IV. 1—2) ellenséggel s ennek folytán fogsággal fenyegeti a bűnös zsidókat. Habakuknál (I. 6.) Isten a chaldeusokat támasztja fel a tőle elpártolt nép ellen. Jerémiás XXV. 9-ben egyenesen az „én szolgám“-nak nevezi az Ur a büntető ostorul használt ellenséges királyt. Eszköz az Ur kezében a felindított király és nép; pálca, melylyel vér; a kard, melylyel boszút áll. Ily értelemben mondja Isten Jer. LI. 20-ban a büntetés eszközüül használt ellenséges népnek: „pörölyöm vagy te nékem, hadi eszközeim, hogy általad megrontanék sok nemzetségeket.“ (V. ö. Jer. L. 23.)*

Azonban e büntető ostrom, mit az Ur csak eszközül használt, ismét eldobja, mihelyt missióját, mely az elpártolt nép megbüntetése, teljesítette; sőt ez is, a mennyiben a megbüntetendő nép pusztításában határt nem ismert, megbüntettetik és pedig annál súlyosabban, minél inkább teljesen pusztítani akart a büntetés helyett. Így jövendőli Habakuk (II. rész) az Ur haragját a chaldeusok ellen, kiket pedig az előző részben maga Isten hív fel Izráel ellen; legfontosabb és legjellemzőbb rész azonban Ézs. X. 5 s kk., hol a próféta e bevezető szavakkal: „Jaj az Assiriusrnak, az én haragom vesszejének; jölehet az én busulásomnak pálczája van az ő kezekben“ a legvilágosabban tünteti fel az ószövetségi prófétáknak e tekintetben képviselt felfogását s álláspontját, midőn elmondja, hogy az assyruok Isten akaratából s indításából támadtak ugyan fel Izráel ellen, de feledve azt, hogy ők csak eszközök, minden sikert maguknak tulajdonítottak, különben is túlbuzgóságukban túlmenvén az Ur akaratán, az egész nép kiirtására törekedtek: ezáltal méltókká tették magukat a rájuk omló veszedelemre.

A Zrinyi felfogása s a Zrinyiász alapeszméje teljes tökéletesen ugyanez. Ily értelemben adja költőnk Ali szájába a következő szavakat:

„Nem örül az Isten büntetés vesszőben,

Mi (azok) voltunk: ám küldött minket örök tűzben.“
(XIV. 63.)

Kiss Ferencz,
ev. ref. segédlelkész.

(Folyt. köv.)

*) Attila világrengető szereplését határozottan e bibliai szellemben fogta fel a néphagyomány s dolgozta fel a költészet. Arany így szólaltatja meg a világ ostorát:

„Ihol én, ihol én pörölyje világnak“
a krónikások „en ego malleus orbis“ kifejezése után. (Buda halála IX. ének.)

Iskolaügy.

Tanügyi jelentés

Debreczen szabad királyi város 1888—89. iskolai évi népoktatási állapotáról. Kiss József hajdúmegyei kir. tanfelügyelőtől.

A „Debr. Protestáns Lap“, mint egyházi s egyszersmind iskolai közlöny a legelőkelőbb figyelemmel igyekszik kísérni a népoktatás állapotát; és bár az egész egyházkerület, sőt magyar egyház érdekeit szolgálja: készséggel ragad meg minden alkalmat, mely a legnagyobb magyar református hitközségnek, Debreczennek egyházi és iskolai ügyeit szélesebb körben ismertetni hivatva van.

A fentírt jelentés tanulságos képet nyújt Debreczen népoktatási állapotáról, úgy azonban, hogy a szorosabb értelemben vett elemi népoktatás mellett a ref. egyház felsőbb leányiskolájára, az alsófokú ipariskolára, a kereskedelmi akadémiára és az egyházkerületi tanítóképzőre, végül a kisedodovákra és árvaházakra is kiterjeszkedik. Ez intézetekben összesen 87 teremben 129 egyén foglalkozott az elmúlt évben a tanítással, neveléssel és kis gyermekek ápolásával. Mi itt ezúttal a debreczeni ref. egyház által fentartott elemi iskolákra tartozó főbb adatokat ismertetjük. Bővebb tájékoztatás végett az egész városra tartozókból csak a tankötelesek összes számára és iskolázására vonatkozó adatokat vesszük át.

	6—12 éves.	13—15 éves.	Együtt.
Tankötelesek száma:	5632.	1937.	7569.
Iskolába járt:	4699.	1789.	6488.
Iskolába nem járt:	933.	148.	1081.

Az iskolába járó növendékek oktatásával 26 külön iskola-épületben 73 tanerő foglalkozott; s az elemi oktatás évi költsége kerekszámban 80,000 forintba tehető.

Ezzel szemben a református elemi iskolai tanulókra tartozó adatok a következők:

	6—12 éves.	13—15 éves.	Együtt.
Tankötelesek száma:	4247.	1560.	5807.
Iskolába járt:	3550.	1450.	5000.
Iskolába nem járt:	697.	110.	807.

Az iskolabajárokat 17 külön iskolahelyiségben 48 tanító oktatta. A tanítás egy évi költsége: 57,000 forint.

A ref. egyház elemi iskolája úgy a fi-, mint a leány-növendékekre nézve, kiknek száma az iskolakötelesek és az iskolába feljárók között is igen egyenlő, hat osztályú. A külön szervezettel bíró egyházi leány-növendék nem számítva, 42 tanító 76 osztályban vezette a növendékeket, a fiúk és leányok közt úgy a tanítók, mint az osztályok száma épen egyenlően oszolva meg; a párhuzamos osztályok száma I. osztályban 16, II. osztályban 19, III. osztályban 14, IV. osztályban 13, V. osztályban 8, VI. osztályban 6. A tanítók nagyobb része 2 osztályt, harmadrésze egy osztályt, végül három 3—4 osztályt vezetett; fizetésök pedig lakáson és tüzelőfán kívül 400—600 frt között váltakozott. Az ismétlő iskolában 4 fi- és 7 leánytanító oktatott, mely fáradozásuk 100 frt külön díjazással jutalmaztatott.

Iskoláink anyagi állapotát alig egy pár kivétellel jelesnek, szellemi állapotát szintén jelesnek, részben jó-nak nyilvánítja a tanfelügyelői jelentés.

Legsötétebb képet nyújt tagadhatlanul az iskolába nem járók nagy száma, mely körülmény a tanyai iskolák hiányából származik. Debreczen nagy kiterjedésű határában mindössze 2 tanyai iskolát tart fenn a város közönsége (az Ohaton), míg az Ondód, Ebes, Szepes, Elep és Kösélyszeg pusztákon 800 — majdnem kivétel nélkül református — tanköteles sürgeti az újabb tanyai iskolák felállítását. (Nem kell azonban hinnünk, hogy ezen 800 gyermek teljesen iskolázatlan; nagyobb részek elvégzett 2—4 évet a városi iskolákban).

Kiemelésre méltó örvedetes jelenségek ezek: A tantermek és tanítók száma ez évben 3-mal szaporodott. Tankönyvvel és ruházattal közel 200 szegény árva gyermek láttatott el; sok más szegény tanuló tankönyvvel, néhány kitűnő növendék azonfelül ösztöndíjjal is segélyeztetett. Az iskolák felszerelésére tantermenként 20—20 frt, tehát 42 teremre 840 frt vették fel évenként. A tanítóknak iskolán kívüli munkássága ez évről is örvedetes képet nyújt; egyesületök körében 19 gyűlés tartatott; szakkönyvtárak köteteinek száma 408-ra emelkedett 1000 frtot meghaladó értékben. Az iskolai takarékpénztár intézménye 13 tanító iskolájában lett meghonosítva, melyekbe 390 növendék közel 600 frtot helyezett.

Végül örömmel említjük fel, hogy a részben kifogásolt tantermek helyett, részben pedig az eddigiek szaporítása végett 13 új tanteremnek és megfelelő tanítólakoknak a jelenlésben kilátásba helyezett felépítése azóta — mint tudjuk — a városi közgyűlés által elfogadtatott; azok előállítását tehát — tanügyünk hatalmas emelkedésére — biztosítva van.

Ezekben kívántuk a nagy gonddal és szakavatottsággal, a tárgy iránti ritka szeretettel és lelkesedéssel szerkesztett jelentésnek főbb, reánk nézve érdekesebb tételeit bemutatni. Bizton láthatjuk ezekből is, hogy legnagyobb magyar ref. egyházunk népoktatása — az egyház és város áldozatkész közös buzgósága folytán — szépen előhaladt az elmúlt évben s haladni fog a közeljövőben is. A tanulságos jelentést közrebocsátó, fáradhatlan buzgalmú kir. tanfelügyelő pedig, ki az elmúlt év folyamán magában Debreczenben 218, a megyét is ideszámítva, 405 tanfelügyelői iskolátogatót teljesített, ki népiskolai oktatásügyünk buzgó fejlesztése közben épen ref. tanügyünk haladása iránt érdeklődik s munkálkodik legmelegebben, — méltó arra, hogy közhasznú működését teljes értéke szerint méltányoljuk s érdemei elismerésének a nyilvánosság terén is kifejezést adjunk.

Tanügybarát.

Közügyeink.

Egyházmegyéink életéből.

A nagy-károlyi ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye mult hó 15-én tartotta meg tavaszi közgyűlését N.-Károlyban, Segesvári József esperes és Kulin Imre egyhm. gondnok urak elnöklete alatt.

Esperes úr buzgó imádkozás és a jelenlevők szívélyes üdvözlése után a gyűlést megnyitotta.

A nagyszámú tárgysorozat tárgyalása a meg nem jelenhetett tagok bejelentésével vette kezdetét. Utána Kubinyi Károly börtvényi lelkész levele olvastatott fel, melyben az általa éveken át viselt tanácsbírói tisztról, megrendült egészségi vi-

szonyai miatt, lemond. A szelid lelkületű, közszeretben álló lelkész-tanácsbíró lemondása, tekintettel a fenforgó körülményekre, elfogadtatott s hosszas hivataloskodása alatt tanúsított buzgó fáradozásaiért, jegyzőkönyvileg elismerés szavaztatott.

Következett az esperesi jelentés, mely az egyházmegye állapotát vallási és erkölcsi tekintetben, úgyszint az anyagi gyarapodás tekintetében is kielégítőnek jelzi; kedvezőtlenül nyilatkozik azonban az iskolai, népnevelési viszonyokról, melyek határozott hanyatlást tüntetnek fel az előző évek tapasztalataihoz képest.

A tárgysorozat 4-ik számával a N.-Károlyban tartott egyetemes lelkészértekezlet (rosszul keresztelt) memoranduma került szőnyegre. A mennyiben épen ezen egyházmegye lelkészi és világi kara volt az, mely a lelkészek anyagi helyzete javításának szép eszméjét a legnagyobb buzgósággal karolta föl, az annak megvalósítására első lépésül tekinthető értekezleten tevékeny részt vett, az volt gondolható, hogy az értekezlet productumát, melynek készítésénél szerepet játszott, öröm és lelkesültség közt teszi ismételt magáévá. De nem így történt, hanem ennél jobban. A memorandum ugyanis, bár a lelkészértekezlet éles kertész-ollója igyekezett rajta megtenni a szükséges vágásokat, sőt oltogatott is belé, — 17-ik századra emlékeztető rekriminális hangjával, irányával, állásunk méltósága követelményeit teljesen ignoráló, botránkozást keltő kéregetői hangja és modora, általában az erő teljes hiánya miatt, nem elégítette ki a kedélyeket s a végbukástól egyedül az 1848-iki t. cikkre való hivatkozás mentette meg. Ezt érezte mindenki, és ezen közérzületnek adott kifejezést Segesvári József esperes akkor, midőn egy általa készített férfias, ev. ref. egyházunk egyeteméhez, állásához teljesen méltó „határozati javaslat“-ot terjesztett a közgyűlés elé elfogadás végett. A javaslat, a közóhaj szerencsés kifejezésének ismertetvén el, elfogadtatott és a budapesti orsz. lelkészi értekezlethez, onnan a zsinathoz, propositiói közé való felvétel végett felterjesztetni s az összes egyházmegyékhez megküldetni határozatott.*) Kósa Ede jármí lelkész indítványára továbbá határozatott, hogy a mennyiben az egyházmegye rokonszenvezik a megindult mozgalommal, a budapesti orsz. értekezleten 4 tagja, u. m. Segesvári József esperes, Kulin Imre egyházm. gondnok, Miklóssy Márton és Asztalos György által képviselteti magát. Szép jelenet volt, midőn Kósa Ede bemutatta az épen jelen volt Péntek Ferencz ér.-sz.-királyi lelkész és a „Közlapok Lapja“ szerkesztőjét, ezen szerény s fáradhatatlan munkás lelkész atyánkfiaát, kit a gyűlés összes tagjai lelkesülten megéljeneztek. Az érdemnek ezen szívből, önként jött elismerése, „kedves látvány e lapos világban, Szebb kor csiráját sejtí benne szúm!“ (Madách).

Igen praktikus, megfigyelésre méltó javaslatot terjesztett elő a tűzkárbiztosítás ügyében kiküldött bizottság, melyet a közgyűlés, egész terjedelmében el is fogadott. A bizottság ugyanis nem látta elég reális alapon nyugvónak a szabolcsi egyházmegye „tömeges biztosítási javaslatát“, különösen nem találja célravezetőnek azon törekvést, mely a biztosítással összeköt egy másik, bár nemes irányú intézményt, melynek valósítása érdekében aztán, a biztosításnál minden áron a nyemrényre fekteti a fősulyt. Ezen irányzattal szemben tehát, minden más cél kizárásával egyedül az egyházak biztosítását hangsúlyozván, a már meglevő 26,000 frtnyi biztosítási oszta-

*) E javaslatot közelebb mi is közölni fogjuk. Szerk.

lékra, mint alapra támaszkodva, ajánlja az „egyes egyházak kölcsönös szövetségét“, vagyis egyházkerületünk egyházainak, kizárólagos saját részökre „biztosító társasággá“ alakítását; mi által azon kedvező helyzetbe jutnának az egyes egyházak, hogy az eddig fizetett biztosítási díjaknak $\frac{1}{4}$ -ed részét fizetnék csak és kár esetén nem az elpusztult, esetleg rozzant épület értéke téríttetné meg, hanem oly mennyiségű összeg bocsáttatnék rendelkezésükre, melyből a helyi viszonyokhoz mérten, egy minden tekintetben kifogástalan épület emeltetnének, és midőn így teljesen kárpótolva lennének, az eddigelé a biztosító társaságok részére átengedett nyereségösszeg is részökre maradna vissza.

Az államsegély-kérvények tárgyalásánál egyházmegyénk azon régebben kelt határozatának megfelelőleg járt el, melyszerint államsegélyben csak az részesítendő, ki az egyházi közalapról nem nyert segélyt.

A közigazgatási, valamint a gyámintézeti pénztárnok számadása megvizsgálására kiküldött bizottság jelentését, mely szerint a nevezett intézetek vagyona kezelése körül a legpontosabb és legmegbízhatóbb kezelés tapasztaltott, megelégedéssel veszi tudomásul a közgyűlés s Papp Arthur és Vityi Bertalan pénztárnokoknak odaadó buzgó fáradozásaiért elismerését fejezi ki. A közigazgatási pénztár ezidőszert majdnem 1000 frt tartalékalappal bír, a gyámintézet vagyona pedig 18,000 frtot felül halad; mely körülmény, tekintettel az egyházmegye kicsinyiségre, igen örvendetesnek mondható.

A tanító-egylet alapszabályának kinyomatása elhatározottatott. A tanító-testület özvegyi év iránti kérvénye, véleményezés végett, az egyházak presbyteriumaival közöltetik, annak kinyilatkoztatásával, hogy ha a körülmények kedvezők lesznek, egyházmegyénk szíves készséggel terjeszti ki az özvegyi év jótéteményét a tanítói özvegyekre is.

A verses búcsúztatók kérdését illetőleg elégnék tartja a közgyűlés útalni az egyházkerület e tárgyban már régebben hozott eltörülő határozatára.

Kiss Sándor börtvényi segédlelkész bekebelezte. Az egyházmegyében ezidőszert 7 segédlelkész működik.

Történeti hűség kedvéért lehetetlen meg nem emlékezni azon kellemetlen incidensről, melyet egy lelkész társ tapintatlan, alaptalan s igaztalan felszólalásával scenirozott, meg nem engedhető módon támadva meg a kanonika vizitáció eljárását. A kritika, mely fölszólaló lelkész társ erősen kifogásolható szereplését követte, a közgyűlés általános rosszaló nyilatkozata volt.

Végül, épen az említett eset hatása alatt, lehetetlen ismételtelen rá nem mutatnom azon túrhetlen állapotra, melyet egyházmegyei gyűléseinken a tanácskozási sorrend hiánya, vagy a közérületben elfogadottnak teljes ignorálása szül. Ezen minden módon segíteni kellene, mert míg 2—3 egyén beszél egyszerre s ismétlődnek a jelenlegihez hasonló nyomasztó jelentelek, addig gyűléseinket egy presbyterialis gyűlés szintjén felülállónak nem lehet tartani. A meglevő tárgysorozat mellett a tanácskozási rend szigorú megtartásával tehető elég azon kívánalomnak, melyet egy egyházi testület tanácskozásaihoz általánosan fűzünk.

Havas Gyula.

Nyilt kérdés nagy. Kiss Áron esperes úrhoz, mint a főtiszt. egyházker. missió-bizottság elnökéhez.

Ha semmi kétségem nincs a felől, hogy a főt. egyházker. missió-bizottság tagjai jól ismerik Szatmármegyének Bányavidéki részét földrajzilag, annyival is inkább, mert nt. Gergely K. nagybányai lelkész úr kívánatra már két ízben ügyes körültekintéssel készített térképéből alkalma lehetett a nagyérdemű bizottságnak meggyőződhetni arról, hogy Felső-Bánya anyaegyházhoz 25—30 kilométernyi távolságban görög és római katolikusok közt szétszórta él 50—60 hitrokonunk lelki gondozása az általa ajánlott módon — a nagybányai egyházmegye javaslatától eltérőleg — egészen mellőzve van: megbocsát nagytisztetőséged, ha bátor vagyok kérdezni: minő indokolással nem lett a főt. egyházker. bizottság által Felső-Bánya missiói állomásul ajánlva, dacára, hogy a viszonyokat jól ismerő egyházmegyénk kezdettől fogva első sorban pártolta? Ha itt ez egyházmegyében ajánlatik valamelyik, — nincs a ki tagadja, — ez lenne, ha a szent ügyet tekintjük, az első, mint legszélső s mint olyan, melynek egyik népesebb fiókegyházában eddig is felsőbb útasítás s segély nélkül gondozás alá vétetett a pásztori látogatás nélkül könnyen elszéledhető nyáj s mégis 3—4 ajánlott között ez szépen kimaradt. Hogy Nagy-Bányán lesz missiói állomás, azzal e hívek épen úgy nem laknak jól, mint nem ér nekünk semmit, ha a szomszédban főznek, nálunk meg üres a konyha. Ezért szavamot emelni — nézetem szerint — nem csak nem bűn, sőt kötelesség.

Kiváló tisztetemet nyilvánítása mellett vagyok Felső-Bányán, 1890. ápril 19.

Nagy Lajos.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

A múlt hó 12-én megjelent becses lapjában „Levél a szerkesztőhöz“ beküldött cikkre vagyok bátor a t. szerkesztőségnek és a nagy közönségnek — kik e lapot olvassák — az alább írottakat tudomásukra hozni.

Az orgona története ez: ünnepek első napján vidékiek, helybeliek minden felekezettől, szolgabíró, csendőrség, iparosok — kik nagyobb részben r. katolikusok — testületileg jelennek meg: ekkor úri közönség van a templomban; szeretik az egyszerűséget, az ünnepek alkalmával tartott imádság és predikáció vonzotta őket, mindig megelégedéssel távoztak, csak az éneklésre tettek megjegyzést. Elhatároztam, hogy e hiányon segíteni kell. 1889. augusztus 11-én tartott presbyteri gyűlésen előadtam, hogy isteniszteletünk emelése céljából egy négy változatú orgonát közadakozás útján szerezzünk, az aradi Dangel orgonamesternél készen teljesen fel van állítva. A gyűlés egyhangúlag elfogadta ajánlatom. Bementem másnap Aradra, ott szakértőkkel mentem, köztük volt Nagy Sándor is; 2 egyforma orgona közül az erősebb hangút választottuk, útközben mondták, hogy 2 orgona van felállítva, 600 frt az ára. Kiválasztottuk tehát az erősebb hangút. Megismertettem egyházunk fontos missiói hivatását, kérdeztem, mi az ára? Kezet nyujtott: „400 frtért kiszállítom s beállítom“.

A mi az oroszánrészről illeti, azt határozottan visszaütési-

tom, a mi főgondnokunk Mózes Mihály úr egyházunk istápolója, tanácsadónk, vezérünk, ő vette kezébe a gyűjtést, vidékre együtt mentünk, egy nap alatt szép összeget írtak az adakozási ívre. A levélíró — a ki nem a beküldő — szántsándékkal túloz, mert missiói működésem a lelkek gondozása, nem is lehet a különben is szegény hitrokonokat adakozással terhelni; tudtára adom N. S. úrnak, hogy egy krajczárt sem teremtettem elő.

Az egyháztanács elhatározta, hogy az orgona felavatása és az első éneklés karácsony első napján történjék, mikor templomunk zsúfolva szokott lenni és Aranyi Lázár tanító és kántor egész praecisitással vezette az éneket, fennállól a CXXII-ik zsoltár 3-ik verse „Legyen te kőfalaidban“ volt. A templomi közönség elismerését nyilvánította. Most nincs oly ének, a melyiket ne tudna orgonázni. N. S. úr, mint írja, december 21-én produkálta magát; beteges képzelődés kell hozzá, hogy itt nagy örömet látott, férfiak, nők, a rendes templomba járók mindössze 12-en voltak, 21-én, advent utolsó vasárnapján Nagy Sándor orgonázott; tudtom nélkül, megbotránkozásomra — a mint írva van — a Rákóczy indulót játszotta; azután következett egy 20 perczig tartó unalmas tremuló, jött az éneklés, de már ekkor az erős játék miatt egy magas hang elromlott és orgonázás volt, de éneklés nem, mert annyira cifrázta, hogy nem tudtunk vele énekelni, — én sem tudtam magamat tájékozni, ének-e vagy productió?

Mikor az imádságot kezdtem, hozzá fogott az orgona helyreállításához, ez nagy lármával történt, sőt a predikáció alatt egész kihajlott a karból és ott sokáig babrált, az isteniszteletet is zavarta, ingerültségemben alig tudtam elmondani adventi predikációm.

Az alkalmi imádság a 150-ik zsoltár 7. és 8. verse alapján stb. mind, a mi ezután következik, a legnagyobb lelkiismeretlenségre mutat, vakmerő hazugság.

Ítélje meg a t. szerkesztőség és e lapot olvasó közönség.

A levél ide Boros-Sebesbe küldetett Aranyi Lázárhoz, Kilik József vasgyári munkás aláírta, így jutott el Debreczenbe! Én a levél beküldéséről semmit sem tudtam.

Ezzel az ügyet befejeztem.

Boros-Sebesen, 1890. ápril 20.

Tömöry Mihály,
evang. reform. lelkész.

Mi nem tudhattuk, hogy rosszakaratú csalással írt levél volt az, mely hozzánk beküldetvén, általunk kiadatott. A levelet különben, — úgy látszik, — ugyanaz a kéz írta, a melyik a „Kilik József“ aláírást. Kiküldtük a levelet B.-Sebesbe, hogy járjanak ott lehetőleg jól utána a rút mystificationnak. Szerkesztő.

Irodalom.

Megjegyzés az általam kiadandó „Reform. hittan“ hirdetésére.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

Míg egyfelől nagyon megköszönöm t. Szerkesztő úrnak, hogy legalább pár szóban meg méltóztatott említeni az általam kiadandó „Református Hittan“-ra való felhívásomat a debreczeni „Protestáns lap“-ban, másfelől óhajtanám az

alább következő megjegyzéssel, felvilágosítással némileg eloszlatni az ezen vállalatom fölött támadt s nyilvánosan is kifejezett aggodalmát, nehogy az hovatovább nagyobb hullámokat verjen és t. Szerkesztő urnak Dr. Böhl személye és munkája iránt táplált mély tisztelete, nagyrabecsülése daczára, fiaskó rebesgetéssel a vállalatnak fiaskót készítsen. Az érintett ösmert elhallgathatatlan aggodalom, a mint látom, főleg a mű czimének elforgatásából, félreértéséből támadt, mert a mint ezen munka eredeti cziméből látha ó, én nem dicshívó önkénnyel fogtam ehhez, nem én rövidítettem, egyszerűsítettem ezt meg, hanem egy így teljesen elkészült, s a mint most kijelentem, hollandban meg is jelent rövidebb „Református Hittan“ után dolgoztam, s kiadására már régebben határozottabb buzdítást nyertem magától e munka nagyrabecsült és szeretett szerzőjétől is. Világosítsák meg ezen szavaimat az alább következők:

Midőn legközelebb levelet irtam Dr. Böhl Ede hittanár úrnak, megemlítettem neki az akkor még csak kiadni óhajtott Wichelhaus után dolgozott, a nazarénusokra tekintettel levő „A keresztség az Irás szerint“ czimű és ezen, most már a kiadásra csaknem teljesen kész, kérdés alatt lévő, munkámat, s ő nekem e levelre az említettekre vonatkozólag ilyenformán válaszolt: „Wichelhaus János néhai hallei tanár hathatós antidotum az egyház életének fáján pusztító nazarénizmus ellen, jó lesz azért ha gyülekezetében kiadhatja s terjesztheti az említett „Keresztség“ czimű munkát, de még szükségesebb önöknél magyar reformátusoknál annak a „Rövidebb református hittannak“ a kiadása, a mely az én Nagy Dogmatikámnak a „kivonata“, melyet én magam revideáltam, a melyet, a mint tudom, ön már régebben dolgoztat magyarrá, a holland „Amsterdami vasárnapi ujság“-ból. Ki kell adni önöknél okvetetlen minél előbb ezen kisebb hittant és terjeszteni kell ezt a nép közt minél olcsóbban nyomatva, minél szélesebb körben, mert mint e munka előszavából látható, az egyház legnagyobb veszedelme, hogy népünk nagy része nem ösméri s így olthatatlan, megvesztegethetetlen, áldozni kész szeretettel nem is szeretheti református hitvallását s református egyházát“. Ezután bátorít a vállalat kivételére, bíztat magyar és esetleg külföldi hitrokonok támogatásával, a magyarok közt különösen kedves tanítványainak, mint a kálvinista Rómában, Debreczenben nagytiszteletű Erdős József hittanár úrnak szellemi, anyagi pártfogásával és több másokéval. Végül újabb munkáját jelezve és annak megküldését ígérve, áldáskívánással bezárja nagybecsű lelkesítő sorait. Ezen levél indított engem a már kész munka kiadására, a „Felhívás“ közrebocsátására, és ez most már még inkább buzdít engem e vállalatra, hangjában a debreczeni jóakarátú, de tapintatos buzdítással párosulva: mert ha őszintén bevalljuk lapunkban, hogy szeretnők egész terjedelmében terjeszteni nálunk a Dr. Böhl tiszta református hittanát, akkor még inkább hiszem, hogy okvetlenül terjeszteni igyekszünk először ennek úttörő kivonatát; épen ezen czélból jelent meg ezen Hittan rövidített alakban először a cseh református egyházban egy ref. lelkésztől, természetesen a dr. Böhl revideálásával és beleegyezésével, majd az ő kedves nejtől holland nyelven a nevezett ujság 888/89. számaiban, honnan én a nagynevű szerző és kedves neje, a holland fordítónő tudtával és beleegyezésével magyarrá dolgoztam, gondolván, hogy ha eleinte szűk körben is, de e kisebb, egyszerűbb református világos hittannal

megízeltetem Dr. Böhl munkáját s előkészítem nagyobb hit-tanának az útját; s a mi fő, előmozdítom Istennek kegyelméből, Istennek dicsőségére vallásunk és egyházunk ismeretét, szeretetét, erősödését.

Egyházunk bécsi nemeskeblű nagy barátjának, feledhetetlen bécsi református hittanáromnak említett szavai után nem aggaszt engem e vállalatnál sem szegény anyagi körülményem, sem az, hogy nincs semmi irodalmi nevem, mert én bízom abban a kis bel- és külföldi seregben, melylyel Isten velem van, melyben az Ő ígéje áldozatkész szeretettel munkálkodik, mely e munkára is örömet áldoz, ha ennek csakugyan meg kell jelenni; csak ne rontsuk el előre e kis seregnek is a kedvét; csak vigyázzunk, nehogy magunk vágjuk be előítélet által az egyházunk javára szolgáló munkának az útját; csak legyünk hűséges barátjai a mi saját kis seregünknek, a mi egyházunknak, ennek nagyobb-kisebb, erősebb-gyengébb tagjainak, munkásainak; nem aggaszt az sem, hogy nincs semmi irodalmi nevem, mert nem ember neve dicsősége, de Isten ígéjének, örök igazságának hirdetése, tanítása, Istennek dicsősége e munkának egyetlen célja, mit kifejeznek címlapján ezen szavak is: „Verbum Jehovahae manet in aeternum.“ Az örök „Ígén“ épült munka meg kell hogy álljon, s hiszem hogy ezen magyar fordításban is kiállja ez a próbát, faskóval nem sérti meg a derék szerzőnek nevét és nagybecsű művét; az Ur a gyengékben megdicsőíti az ő erejét, bátorítja őket, engem is biztat e vállalatomnál az én igénytelenségemben, gyengeségemben, mondván: „*Ne félj, ne hallgass, mert én veled vagyok és senki nem támad veled, hogy neked ártson!*“ Ezen hitemben, azon reménységben levén, hogy a fenti megjegyzés némileg oszlatá a közlött aggodalmat, kérvén még egyszer a t. Szerkesztő úrnak és a mélyen tisztelt olvasóknak szíves szellemi és anyagi pártfogását s végre még egyszer jelentvén teljes tisztelettel, hogy a kérdéses „Ref. Hittan“ előrelátható ára 1 frt és 1 frt 25 kr leend — maradok a t. Szerkesztő úrnak mélyen tisztelő, szerető, hálás tanítványa:

Okány, 1890. ápril 15.

Dávid Gyula,
ref. segédlelkész.

A „Protestáns Szemle“ második évfolyamának második füzeté vegyes és változatos tartalommal jelent meg. Nem tartjuk azonban nyereségnek, hogy az első főrovat alá sorozott hét dolgozat közül egy mutatvány, kettő folytatás, egy pedig még talán hosszabb folytatásra váró munka. Az ily természetű és célú irodalmi füzetekben, egy-egy külön egész alkotó dolgozat volna közlendő, a mely csakis itt és nem külön lenyomatokban is jelennék meg. A nantesi edictum visszavonása, Ballagi Aladár „Colbert“ című munkájának II. kötetéből kölcsönzött mutatvány, mely a történelmi ecsetelés mellett sok találó és igaz, lélektani gondolatot tartalmaz. Ilyen a többek közt ez: „Az a lárma, melylyel nagyságaink jelentkeznek, gyakran csak az üresség visszhangja s ez esetben akustikai csalódás. Vagy mikor ítélünk egyénekről, kik mindig teljes fegyverzetben harcolnak az arenán, holott nem egyebek színpadi hőskönnél: nem esünk-e optikai csalódás áldozataivá?“ A másik dolgozat Bartha B. statisztikai tanulmányainak folytatása. Ebben az alkalmas magyar kifejezések és meghatározások mellőzésével sok idegen szót használ, melyeket helylyel-közel megmagyaráz ugyan, p. o. palingam,

polingam stb., de sok helyütt nem. Pedig nem minden olvasó fogja tudni, mit jelent az aretinismus, a lex ferenda és több hasonló kifejezés. Aztán az ev. reformátusokat most helv. hitvallásúaknak, majd ismételtén többször egyszerűen helvéteknak; viszont az ág. hitv. evangélikusokat most lutheránusoknak, majd ág. hitvallásúaknak nevezi, holott megvan a hivatalos elnevezés. Különbö a kötelező polgári házasság behozatalát a házassági ügy fejlődésének koronája gyanánt tartja.

Hosszabb terjedelmű dolgozatban rajzolja Petri Elek, Jeremiás próféta életét és korát, elbeszélve Izráel népének s a kis Judeának küzdelmeit, élethalál-harcát, a szerencsétlen Zedekiás szánandó végét, Jeruzsálem leromboltatását s a fogságra vitetés iszonyatoságait (558. Kr. e.) Miután a történelmi előadást néhol kitérés és kritikai vonatkozású tárgyalás szakítja meg: némileg élénkebb színekkel való ecsetelés csak emelte volna e különben sok gonddal és folyékony nyelven írt munka értékét. — Szintén az ótestamen omból vette tárgyát Csengey G., ki Jób könyvéről ír, elmondva annak tartalmát a 14. részig. Szabó Aladár „a philosophia jövője“ című bölcselmi elmélődésével a füzetet változatosabbá óhajtotta tenni. Három szakaszban szól előzőleg valamit az eddigi philosophiáról; aztán arra a kérdésre felel meg, hogy „vannak-e Istenről szóló tapasztalatok?“ E kérdésre saját tapasztalata alapján felel meg, azt mondva, hogy igenis, szerethető tapasztalat Istenről, mert Isten személyiség, a ki az embert is önálló személyiséggé alakítja. Az Istenről való tudás az, a mit hitnek nevezünk. Az igazi hit époly biztos, sőt még biztosabb tudás az isteni dolgokra nézve, mint a milyen biztos a tudás a természeti dolgokra nézve. Kifejezést ad tehát annak a gondolatnak, hogy „Isten tapasztalható és tapasztalható.“ A jelen zürzavarból látja az író kiemelkedni a jövő philosophiájának képét. E philosophia szerinte „azon tudományokon alapul, melyek a természet s az Istenről szóló tapasztalatokat, valamint az e tapasztalatok által megtanított embernek önmagáról való tapasztalatait dolgozzák fel.“ De hogy a jövő philosophiája miképpen egyesítendi magában az empirismus, dualismus, anelismus és monismus principiumait, nem látjuk kellőleg motiválva. Azt pedig, hogy a philosophiának istenesnek kell lennie, vajjon miképpen fogják tudomásul venni ott, hol még a philosophia és theologia kibékítésére irányuló törekvést is, elvi misztifikációknak nevezik? Szabó A. jelzett dolgozata egyébiránt, mint gondos tanulmányra való és saját világnézetét s benső emberét visszatükröző kép, figyelemreméltó. (Szabó Aladár e munkája külön lenyomatban is megjelent. Szerk.) Ezt követi Szlavik tollából Döllinger emlékezete, mely meglehetősen érdekes vonatkozásokkal élénkített időszerű közlemény. Zoványi meg folytatja a mult füzetben megkezdett mutatványát. Fontos és tanulságos rovatnak ígérkezik a misszióügyi tárcza, melyben Csiky Lajos, — ki a belmissió irodalmának szakszerű művelője — levelek alakjában, világos nyelvezettel ismerteti a keresztény társadalom tevékenységét, közelebről német földön.

A Szemle többi részét könyvismertetés és irodalmi újdonságok jelzése foglalja el, s mint lapunk 12-ik számában említve volt, úgy látszik, hogy e folyóirat — most már állandó szerkesztő vezetése mellett — kezdi megközelíteni azt a célt, melynek elérése nehéz, de közhaszonnal járó feladat.

Tiszántúli.

Előfizetési felhívás. Temetési beszédeim I. kötetére előfizetési felhívást hirdetek. Húsz évi önálló lelkipásztori

pályám folyamában annyi különféle alkalommal kelle állanom embertestvéreim koporsói felett, hogy alig van oly eset, melyre temetési beszédet vagy imát ne kellett volna készítenem; azt hiszem tehát, hogy nem teendek lelkésztársaimnak hasztalan szolgálatot, ha temetési beszédeimből egy terjedelmes kötetet világ elé bocsátok. Többnemű egyházi dolgozatom látott már napvilágot; a néhai b. e. Czelder Márton által utóljára kiadott „Evangeliumi lelkészi tárban“ is 52 egyházi beszédem jelent meg, s huzamos egyházirodalmi pályámon, ide számítva ez utóbb érintett kiadványt is, melyben a szerzők nem lettek megnevezve, a kritika, ha el nem kényeztetett, de nem is hangolt le lelkiismeretes munkálkodásom némi sikere iránt; sőt több olyan oldalról hozzám intézett magán biztatás — hol pedig a kimondott szónak súlyt lehet tulajdonítani — arról győzött meg, hogy napvilágot látott műveimet mások is sikerrel használhatták! Azt hiszem azért, hogy e mostani vállalatommal sem teendek káros szolgálatot lelkésztársaimnak; mert ha talán olyan alakban, — mint én használtam e beszédeket, általában nem is minden esetben lesznek változtatás nélkül használhatók, de mindenesetre lehetnek eszmeébresztők s kiegészítők oly alkalmakkor, midőn talán hirtelen kell a lelkésznek temetéshez készülni, midőn a contemplatióra nem jut elegendő idő. A kibocsátandó kötet legalább 20 ívre fog terjedni. Előfizetési ára 1 frt 80 kr, bolti ára 2 frt 50 kr leend. Tíz előfizető után egy tiszteletpéldány jár. Az előfizetési íveket az 1890-ik év május 20-ik napjáig kérem hozzám Nyíregyházára visszaküldeni, hogy magamat a példányok számára nézve tájékozhassam. A mű folyó évi július havában fog megjelenni. Ha e felhívásomnak kellő sikere leend, azonnal hozzáfogok a második kötet rendezéséhez s kiadásához. Azon előfizetők, kik az előfizetési pénzeket előre beküldik, bérmentve fogják a művet kapni. Irtam Nyíregyházán, 1890. márcz. 21. Lukács Ödön, nyíregyházai ev. ref. lelkész, f.-szabolcsi esperes. — Előre is ajánljuk a kitűnő nevű egyházi író e művét lelkésztársaink figyelmébe s anyagi támogatásába.

Arany János a ponyván. Arany László úrnak régi óhajta, hogy boldogult atyja legnépszerűbb művei valóban a nép olvasmányává váljanak, tehát az úgynevezett ponyva-irodalomban helyet foglaljanak. Óhajtasának megfelelően, oly kiállításban, alakban, nyomtatásban, a minő a Rózsa úr és neje által kiadott Tatár Péter-féle népies gyűjtemény, de mégis oly képekkel, melyek, megtartva a nép által megszokott modort, a jobb ízlésnek is megfelelnek, meg fognak nálam jelenni: Arany János. Toldi. Bolti ára csak 8 kr! Arany János. Szent László füve. Bolti ára csak 4 kr! Arany János. Első lopás. Bolti ára csak 4 kr! Arany János. Jókai ördöge. Bolti ára csak 4 kr! Kérem szívesen a kulturális egyesületeket, népköröket, földesurakat, tisztartókat, körjegyzőket, szolgabírákat stb. ezen minden anyagi hasznot kizáró vállalatra, a halhatatlan művek potom árára és arra figyelmeztetni, hogy valóban jól tesznek a néppel, eseléséggel, ha hatáskörükben terjesztik, hisz először történik, hogy magyar classikus a ponyvára kerül. Budapest, 1890. április hóban. Őszinte tisztelettel Ráth Mór könyvkiadása Budapest, Haas-palota.

Elbeszélések. Irtá Biky Károly. Nagy-Károly, nyomtatott Seper Kajetánnál. 1890. Ára? Hét elbeszélés van a 118 lapra menő, csinos kiállítású könyvecskében. Az elbe-

széléseken látszik, hogy a szerző könnyen forgatja tollát, hogy gyakorlott író, bár egyikben-másikban kissé érdekesebb meseszöveget óhajtanánk észlelni. Mindenesetre érdekes könyvecské s mi örömmel említjük azt föl e lapban, mint egyházunk egyik ismertebb nevű fiatalabb lelkészének oly művét, melyből az ő egyházi érzületének vonásai sem hiányzanak.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Főiskolánk felsőbb tanuló ifjúsága a jövő hét végén, május 17-ikén estve, egy közös tavaszi mulatságot rendez „diák-majális“ cím alatt a hit- és jogtanszaki segélyegyletek javára, a nagyerdei Dobos pavillonban. A hit- és jogtanhallgatók csaknem teljes számmal, a gymn. VIII-ik és VII-ik osztályának növendékei közül is többen írták alá az erre vonatkozó ívet, mit Szaboleska Mihály főiskolai szénior bocsátott ki e célra. Száz tagú rendező bizottságot alakítottak s a teljes siker jogos reményével néznek a majális elé. E mozgalmat, mint a mely az ifjúság különböző elemeit egymáshoz közelebb hozni van hivatva, mi is a legjobb szemekkel nézzük s kívánunk annak teljes anyagi és erkölcsi sikert. E majális miatt — mely iránt város, — sőt vidékszerzte élénk érdeklődés mutatkozik — a pünkössti electió most május 17-ikének délutánja helyett kivételesen ugyanazon nap reggeli 7 órájával kezdődik, hogy az ifjúság délután 3—4 órára már a konfirmáczió is túlessék. — Az akadémiai tanárkar megállapította immár, hogy az isk. évet bezáró istentisztelet június 16-án leend: a theologiai szigorlatok jun. 25-ig tartanak s másnap megkezdődnek a theologiai alapvizsgák. — E héten gyásza is volt főiskolánkban a jogakadémiának. Füvessy Bertalan 3-ik éves joghallgató ifjú ugyanis 5 heti szenvedés után f. hó 4-én utolsó álmra hunyta le szemeit. A főiskolának, a szülőknek sok szép reménye tört össze a kitűnő készülségű ifjú halála által. A temetésen a tanárkar, az akadémiai ifjúság megjelenésével rótt a le kegyelet adóját, s az énekkar megindító gyászénekekkel búcsúzott el a szeretett pályatárstól. Az emlékezet szelid virága viruljon a korán elköltözött ifjú sírhantja felett! A szülők fájalmát enyhítse mindnyájunk őszinte részvéte.

Konventi ülések. (Vége). Ápril 21-én délelőtt és délután tartott az ülés. Kolozsváry Sándor mint a közjogi bizottság előadója felolvasta a vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratát, a melyben véleményt kér arra nézve, hogy a házasulandó feleknél, a kik teljesen szabad családi állapotukat okmányokkal igazolni nem tudták, alkalmazandó-e az igazoló eskü. A közjogi bizottság nem tartja szükségesnek ily esetekben az igazoló esküt, hanem elégségesnek véli a római katolikusoknál fennálló gyakorlatot, mely szerint a házasulandó felek ot hirdetendők ki, hol egy éven át utóljára tartózkodtak, de megtoldja ezt még azzal, hogy a házasulandók illetőségi helyeiken is kihirdetendők. Gr. Degenfeld József elégségesnek tartaná a tartózkodási helyen való kihirdetést, míg az illetőségi helyen való kihirdetést, mint nehézkes korlátozást mellőzné. Kerka-poly Károly a közjogi bizottság véleményét pártolja alapos érveléssel. Szóltak még többen a kérdéshez, végül pedig a konvent szavazattöbbséggel a közjogi bizottság véleményéhez járult. Ezután vita indult meg a kiosztásra szánt 81,000 frtnak a különböző segélyezési célokra való felosztásának módozatai fölött. Más alapon kívánta a hármas végrehajtó bizottság az előírt százalékokat kiszámítani, más alapon indult Kovács

Albert is, a ki főképp a tőkekölcsonőkre szánt összegeket kívánta redukálni. A végrehajtó bizottság a tőkekölcsonőkre mintegy 23,000 forintot szánt, míg Kovács Albert számításai alapján az egyházaknak nyújtandó tőkesegélyekre legfőlebb 16,000 frt volna fordítható. A konvent szavazás útján a 23,000 frtot fogadta el ez évre, a jövőre vonható következtetés nélkül.

— A délután folytatott tanácskozáson Szabó János esperes terjesztette elő a misszió-bizottság jelentését. E szerint a misszió-körök örvendetes fejlődést mutatnak. A selmeczbányai misszió továbbfejlődésének alkotó elemei hiányozván, a konvent annak megszüntetését határozta el. A közalaplól a missziók céljaira fordítandó illeték összege ez évre 22,200 forintban állapított meg. Ezután tételenként hozott határozatot a konvent az egyes misszióknak külön-külön nyújtandó segélyösszegek tárgyában. — Ápril 22-én délelőtt és délután tartott az ülés. Kovács Ödön előadó felolvasta az iskolaügyi bizottságnak a görög nyelv oktatására vonatkozó jelentését. Köztudomású, — így szól a jelentés, — hogy a nagym. vallás- és közoktatásügyi miniszter már huzamos idő óta folytat tárgyalásokat, azon kijelentett czélból, hogy a gymnasium kötelezett tantárgyai közül kihagyassa a görög nyelv és irodalom kötelezett tanulását, a görög nyelvét és irodalomét, melyre nemcsak a mult zsinat által megalkotott gymnasiumi szervezetünk, hanem három és fél százados tudományos oktatásunk is mindenha kiváló súlyt fektetett; mert ismeretes igazság, hogy e nyelv és irodalom tanulmányozásának újra ébredése egyik elsőrangú úttörője volt a humanizmus diadalának, a protestáns szellem megszületésének, hű kísérő társa, hatalmas támasza, éltető levegője további fejlődésének és izmosodásának. És daczára annak, hogy ily nagyfontosságú, minket rendkívül közelről érdeklő, összes műveltségünkre nézve csaknem kiszámíthatatlan következményű változtatás czéloztatik; daczára annak, hogy a nagym. miniszter úr ezen sok felől támasztott ellenmondás után is fentartott terve felől már többször és sokaktól kért véleményét és tanácsot: mégis reformált, sőt, a mint tudjuk, általános protestáns egyházunkat erről még csak nem is értesítette, nemhogy véleményét megkérdezte volna, holott eddig-élé hasonló esetekben még a legszomorúbb időkben is megkérdezteténk, meghallgattatánk, és ezt az 1791. 26. t. cz. értelmében jogosan és mint a nemzeti művelődés érdekében gymnasiumok fentartására roppant áldozatot hozó testület méltányosan megvárhattuk volna. Ezek folytán indítványozza a bizottság, hogy a konvent kérje föl a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy mielőtt e kérdésben elhatározó lépést tenne, értesítse terve felől ref. egyházunkat és hallgassa meg annak véleményét. A konvent e tárgyban a következő határozatot hozta: Egyetemes konventünk méltányolja ugyan az iskolaügyi bizottság előterjesztésének indokait, de miután a jelzett elhatározó lépés a törvényjavaslatnak éppen most történt leterjesztése által már megtétetett, az indítvány tárgyalásába nem bocsátkozik, hanem a maga idejében meg fogja tenni a saját jogkörébe tartozó intézkedéseket. Az államsegélyt kérő ref. gymnasiumok kérvényeit, az iskolaügyi bizottság javaslatára a konvent nagyobb részben pártolólágg terjeszti a kormány elé. Ezután az egyházaknak és lelkészeknek nyújtandó segélyek összegét állapította meg a konvent. Egyházaktól 387 kérvény, lelkészektől 310 kérvény érkezett, a melyeket a konvent, az e tárgyban kiküldött bizottság előterjesztése alapján egyenként vett tárgyalás alá. A délutáni folytatolagos ülésen letárgyalták az összes segélyezési kérvényeket és ezzel a konvent egy heti

eredményes munkálkodás után befejezéséhez ért. A konvent esti 8 órakor az elnökök éltetésével oszlott szét. — Ápril 23-án délben volt a jegyzőkönyv hitelesítés és ezután Kun Bertalan püspök buzgó imájával a konventi üléseket berekesztette.

Közalapi segélyezések. Midőn közöljük, immár végleges megállapodás alapján, az egyházkerületünk egyházai és lelkészei részére megszavazott közalapi segélyezéseket, a konvent mult havi 21-én tartott üléséből közöljük egyszersmind a következő határozatot is: „Tárgysorozat rendjén felvétellett a közalapi bizottságnak általánosságban már elfogadott jelentése és a részletes tárgyalás megtörténte után, az egyetemes konvent a következő határozatot mondta ki: a) A közalapnak a törvényben megszabott segélyezési céljaira fordítandó évi kiosztandóinak arányos kiszámítására nézve, a hívek járulékaiknak összege 81,000 frt vétetett fel; mihez képest ez összegnek 25%-a az alaptőkéhez csatoltatván, a megmaradt 75%-ból pedig további 25% a missziói célokra, további 10% pedig a lelkészi gyámintézet alaptőkéjének gyámolítására fordítatik; az ezután fenmaradó egész összegnek ezidőszerint 50%-a, az egyszersmindenkorra szóló 40% a tőkekamat-segélyekre osztatik ki; 10%-ból pedig a netalán szükségessé váló kiegyenlítések tételnek meg. b) A hármás bizottság amaz indítványára, hogy a közalap létrejött alaptőkéjének, valamint a Jordán-alapnak évi kamataiból s törvényes 25%-nyi tőkésítés után fenmaradó 75%-ok egész összegükben a tőkekamat-segélyezés céljaira fordítatnak, szavazás útján elvetttévén: gr. Degenfeld József indítványára kimondatik, hogy e kamatjövedelemből, a tőke jövőbeli szaporodásának prejudiciuma nélkül, ezidőszerint 32 esztendőre, évi 9250 frt köttetik le, az a) pont alatt érintett 40%-on felül, a tőkekamat-segélyezés céljaira; mihez képest az e czímen kapható segélyek összege jelenben 23,020 frtra rug. c) Az egyházközségek részére, templom, iskola, paplak építésére, építkezésből származó adósságok törlesztésére, vagy egyházi célokra szolgáló fekvők vásárlására nyújtandó tőkekamat-segélyek oly feltétel mellett szavaztatnak meg és tételnek folyóvá, ha az egyházkerületi hatóság igazolja a segély szükségességét, a kitűzött czélnak a megfelelő és a kivitelre előkészített voltát; ugyancsak az egyházkerületnek levén kötelessége gondoskodni arról, hogy a segélyben részesített egyházközség, a számára biztosított kamatösszegnek megfelelő tőkét legkésőbb 32 év alatt előállítsa és törleszse; ez idő leteltével a közalapnak a kamatsegélyezés kiszolgáltatására kötelezettsége megszűnővén. d) A lelkészi javadalmak felemelésére szolgáló 32 éves kamatsegélyek már ez éven kezdve folyamatba indítatnak, hogy a mely állomások számára a közalap a föl-számított tőkének egész 5%-át elvállalta, ezek tőkeszerző 1 1/2%-ai a közalapban visszatartandók, a végrehajtó bizottság felügyelete alatt kamatos kamatos-kamatozás mellett, külön-külön kezelendők s csak a 3 1/2%-ok küldendők kiosztás végett a püspök urak kezéhez, a kiknek gondoskodása alá tartozik, hogy az egyházközségek által elvállalt 1 1/2%-ok a lelkészeknek kiszolgáltatassanak; az egyetemes konvent azonban, az egyházkerületek indokolt véleménye alapján, esetről-esetre megengedheti, hogy a tőkeszerző 1 1/2% ok kiszolgáltatására nem képes egyházközségek lelkészei is részesíttessenek ily segélyekben a 3 1/2%-ok erejéig. A közalap pénztárában ily módon előállandó tőkék aztán, megfelelő összegükre növekedvén, az illető egyházközség tulajdonába adatnak ki, az egyházkerület felelős levén gondoskodni arról, hogy e tőkék kizárólag az illető lelkészi javadalom biztosítására tartassanak

fenn és gyümölcsötessenek, a közalap e tekintetben vállalt terhei ettől fogva megszűnvn. A mely egyházkerület felelőséget vállal a lelkészi javadalom fölemelésére számított tőke legfőbb 32 év alatti előállítására: a közalapból biztosított évjáradékokat egész összegükben nyeri, püspöke útján kezéhez; a közalapot ebben az esetben sem a tőke előállításának, sem az évjáradékok 32 éven túli kiszolgáltatásának terhe nem illetvén. A tiszántúli egyházkerületben már a következő egyházak, lelkészek és missiói állomások nyertek segítyt. Egyszer mindenkorra: I. Egyházak. Egri 100 frt, Magasliget 100, Méhtelek 100, Tisztaberek 50, Bánfalva 100, Békés-Sámson 100, Földeák 100, Füzes 50, Klopodia 100, Nagy-Szredistye 50, Ref. Kovácsháza 150, Rittberg 200, Szkulya 50, Balazsér 100, Bene 100, Bereg-Som 100, Bucsú 50, Csonkapi 100, Kajdanó 100, Surány 50, Uj-Dávidháza 100, Sáros-Oroszi 150, Fugyi 100, Hegyköz-Pályi 100, Pósalaka 50, Kécz 50, Vajda 100, Nagy-Rév 50, Iriny 100, Kaplony 80, Kraszna-Szent-Miklós 100, Mérk 100, Olcsva 150, Olcsva-Apáti 100, Papos 100, Parasznya 100, Szaniszló 50, Vitka 100, Fekete-Ardó 100, Fekete-Patak 100, Fertős-Almás 100, Nagy-Tarna 50, Péterfalva 100, Dabólez 50, Hajdú-Dorog 50, Mártonfalva 100, Nagyfalva 150, Tisza-Lök 150, Apagy 100, Encsenes 100, Ibrony 50, Komoró 100, Nyir-Bátor 100, Ó-Fejértó 50, Piricse 100, Székely 50, Csermő 100, Fekete-Tót 50, Ménes-Gyorok 100, Nyégerfalva 50, Pankota 50, Sonkolyos 50, Szentleányfalva 50, Szintye 50, Dara 50, Géberjén 100, Hermánszeg 50, Jánk 50, Pusztá-Darócz 50, Rápol 50, Ricse 50, Sonkád 50, Szamosbecs 100, Tatárfalva 50, Zsarolyán 50 frt. II. Lelkészek. Balajti Károly Szamos-Kóród 70 frt, Barkász Albert Méhtelek 100, Barta Mór Apa 50, Bodor-Pál Tiszta-Berek 50, Hajdú Albert Szatm. Udvari 100, Id. Kürthy Károly Garbolcz 50, Lengyel András Egri 80, Pásztor István Magasliget 70, Kodi Márton Orosháza 50, Nagy Bertalan Szkulya 50, Somogyi Lajos B.-Sámson 50, Veres István Füzes 50, Batta Ferdinánd N.-Bégány 50, Dávid Lajos Bene 50, Darsi Miklós Borzova 50, Görömbei Pál Halábor 50, Jászter József H.-Jánosi 50, Kiss Péter Kigyós 50, Konez Imre Déda 50, Kölcsey Zsigmond Csetfalva 80, Miklós József Gecse 50, Nemes Ferencz Bucsú 50, Péter Sándor Zápszony 50, Peterdi Pál Surány 50, Szarka Károly Kis-bégány 50, Szikszai Kálmán Raf. Ujfalu 50, Tariska Lajos Balazsér 50, Vajas Sándor Tákos 50, Bokros Benedek Száldobágy 70, Matolcsi János Darvas 50, Baan Sándor Szentjobb 50, Balogh Imre Kécz 50, Fazekas Mihály G.-Petri 80, Lénárt Péter Uj-Léta 80, Molnár Mihály Felső-Ábrány 50, Sipos János Tóthi 50, Szabó József Alsó-Ábrány 50, Ungvári Gyula Poklostelek 70, Pap Károly Rákóczi 50, Szabó László Tisza-Ugh 50, Kéri Pál Papos 50, Kis Lajos Kaplony 50, Lányi Kálmán Hodász 50, Lengyel Pál Kis-Majtény 80, Nagy Károly Dengeleg 50, Veres Imre Iriny 30, Vityi Bertalan Bere 50, Batkai Áron Nagy-Tarna 100, Deák Mihály T.-Keresztúr 80, Gönczi Dániel Forgolány 100, Kósa Aladár Akli 100, Sárkány Lajos Fekete-Ardó 50, Szabó József Péterfalva 50, Fodor Beniamin H.-Dorogh 50, Bakos Kálmán Oros 50, Bakos Pál Szakoly 50, Baresa Endre Ajak 100, Görömbei István Cs.-Kenéz 80, Nagy Lajos Encsenes 80, Nemes István Petneháza 100, Nemes Menyhért Székely 80, Sipos Imre Belényes 50, Csépké Péter Ricse 70, Domján Pál Szamosbecse 50, Ferenczi Imre Dara 50, Jakab Antal Penyige 100, Kormány Károly Borzova 50, Móricz Károly Gyügye 80, Nagy Bernát Czégény-Dányád 80, Nyiri Gyula Rápol 100, Pásztor Lajos Angyalos

80, Szőke József Mánd 50 frt. III. Missiói czélokra. Állandó évi segíty. Polgári missió 500 frt, Békés-bánati egyházmegye 1500, Munkács 600, Bilke 200, Körözs-Nagy-Rév 200, Dolha 300, Máramaros-Sziget 300, Técső 100, Huszt 100, Nagy-Szóllós 100, Erdőhegy 150, Ménes-Gyorok 250, Boros-Sebes 300, Uj-Bokszeg 100 frt. Egyszer mindenkorra i segíty. Mária-Pócs 300 frt, Szóllós-Végardó 200, Busztyaháza 300, Avas-Ujváros 150, Krassó 100, Erdőd 50, Nagy-Bánya 150 frt. Tőke-kamat segítyezés 32 évre. I. Egyházak. Tisza-Eszlár 140 frt, Nagy-Becskekerek 100, Hertelendifalva 100, Nagy-Kikinda 300, Páncsova 100, Szeged 45, Csávos-Módos 45, Gulács 50, Tákos 100, T.-Adony 100, Munkács 100, N.-Muzsaly 50, Jánd 100, M.-Kaszony 50, Berettyó-Szent-Márton 30, Dancsháza 30, Vértes 100, Szentjobb 40, Apát-Keresztúr 40, Ajak 50, Berkesz 50, Bács-Aranyos 100, Cserepes-Kenez 200, Kércs 40, Kopács-Apáti 100, Kékese 50, Kálló-Semjén 75, Oros 50, Raád 50, Sényő 40, Batarecs-Tamás-Váralja 50, Csepe 40, Királyháza-Tekeháza 40. Gyula 60, Tisza-Ujhely 30, Adorján 50, Apa 50, Batiz 30, Homok 30, Pálfalva 50, Udvari 40, Józsefháza 50, Kak-Szent-Márton 30, Kis-Majtény 200, Boros-Sebes 50, Szakáll 25 frt. II. Lelkészi javadalmak emelésére. Bánfalva 100 frt, Bunya-Szegszárd 200, Magyar-Kakucs 250, Less 100, Pósalaka 75, Fugyi 100, Nagy-Szántó 125, Fugyi-Vásárhely 100, Berkesz 50, Kótaj 75, Laskod 150, Lorántháza 25, Lövé 25, Ó-Vencsellő 100, Ör-Ladány 150, Piricse 50, Raád 50, Téth 80, Tisza-Bökény 150, Fancsika (Sásvár, Szirma) 100, Csepe 100, Nevetlenfalu (Akli, Batár) 100, Tekeháza, Királyháza 150, Túr-Terebes 150, Kak-Szent-Márton 150, Amacz 25, Rozsály 100, Lázári 50, Dobrács-Apáti 150, Király-Darócz 50, Bélzerind 30, Fekete-Tóth 70, Ménes-Gyorok 100, Sonkolyos 100, Szakáll 50, Csenger-Ujfalu 150, Darnó 150, Fülpös 75, Fülpös-Darócz 100, Géberjén 125, Hermánszeg 80, Kér-Semjén 70, Kis-Szekeres 120, Nagy-Szekeres 50, Pusztá-Darócz 150, Tatárfalva 150 frt. Ezek szerint I. egyszermindenkorra segíty adatott egyháznak 6280 frt, lelkészeknek 4440 frt; II. missiói czélokra 5950 frt; III. tőkekamat-segély 32 évre: egyháznak 3630 frt, lelkészi javadalmak emelésére 4650 frt, összesen: 24,950 frt.

Reformátusok és katolikusok. A biharmegyei nőgyelet közelebb látogatott és igen érdekes közgyűlést tartott Nagy-Váradon Korniss Lujza grófnő, férj. Gerliczy Felicián báróné vezetése alatt. A gyűlésen jelen volt Tisza Kálmánné is. Fő-, illetve legérdekesebb tárgyát a gyűlésnek az u. n. apácza-kérdés képezte. A nőgyelet ugyanis, mely Erzsébet királyasszony védnöksége alatt áll, már tavaly elhatározta, hogy árvaházát apáczák gondozására fogja bízni. E közgyűlési határozatot a belügyminiszter, formai hibák miatt megsemmisítette. A mostani közgyűlésre újra ki volt tűzve a tárgy, de az elnök azzal a javaslattal lépett fel, hogy a gyűlés még ne tárgyalja ezt az ügyet. Tisza Kálmánné kijelentette, hogy az apáczák alkalmazását határozottan ellenzi; az árvaház nem felekezeti intézet, már pedig ha apáczák fogják vezetni, okvetlen katolikus jellegű lesz, s ezt nem akarja. A dolog felett kimerítő, itt-ott heves vitatkozás fejlődött ki, melyből a javarészt az erősen katolika elnök s a hasonlóan erős reformáta Tisza Kálmánné vették ki. Tiszáné nem akarta nyom nélkül hagyni a jegyzőkönyvben felszólalását, mit az elnök ellenzett, azt is kijelentvén, hogy távol volt tőle felekezeti kérdést csinálni. Végre abban állapotok meg, hogy a választmányt megbízták az alapszabá-

lyoknak az apácákat illető módosításával, mely a gyűlés elé fog jönni, de szem előtt kell tartani a felekezetenküliséget. Tiszáné nyíltan kijelentette, hogy a gyűlésre elmegy, s mindent el fog követni, hogy a terv keresztül ne menjen. Hasonló erélyel igyekszik az elnök is a javaslat keresztülvitelén. A vitakozás, mely a különben jó viszonyban levő két hölgy közt végbement, városszerte nagy feltűnést keltett.

Püspökválasztás. A tiszai evang. egyházkerületben Zelenka Pál miskolci lelkészt s hegyaljai főesperest választották meg püspököknek 92 szavazattal; Terray Gyula 41 és Farbak József 26 szavazatot kapott. Zelenka Pál 1839-ben született; tanulmányait Pozsonyban és Jénában végezte; 1862-ben dr. Székács József káplánja volt Budapesten, honnan 1866-ban vitték Miskolcra lelkésznek, hol mint hegyaljai főesperes s az egyetemes ev. gyámintézet elnöke is, sok irányban fáradságtalan tevékenységet fejtett ki. Nagy érdemeket szerzett magának főként a tiszai egyházkerület belső szervezése körül, s virágzóvá tette egyházában az iskolaügyet. Buzgó egyházfő, jó hazafi, boldog családapa. Adjon az ég neki hosszú életet, erőt a magas állás terheinek kitartó hordozására! Megválasztását, mint olvassuk, teljes megnyugvással fogadták a Terray- és Farbakypárt hívei, vezérei is.

Lelkészi beköszönés. Folyó hó 4-én örömmünepet ült a mikolai (Szatmármegye) népes ref. egyház, mivel megválasztott lelkésze e napon foglalta el hivatalát. Nagyt. Bencsik István esperes úr imádsága után az új lelkész, Király Gyula lépett a szószékre; szónoklata a helyből és vidékről összegyűlt nagyszámú hallgatóság tetszését a legnagyobb mértékben megnyerte. Mozgalom indult meg a nagyszámú intelligencia körében, hogy e műve az épülőfélben levő templom javára kinyomattassék. Az ünnepélyt követő ebéden felköszöntök mondattak: az új lelkészre, az egyháztanácsra, Bencsik István esperesre, Kölcsey Antal, Galgóczy Jenő, Császy Bálint urakra. Az egyház iránti buzgóság az ebéd alatt szépen nyilvánult. Marossy István ág. vallású földbirtokos a templom javára 20 frtot adott át, egy szárazberki földbirtokos a lelkészlak összes ajtóit és ablakait megfestését ajánlotta fel. Mikolai Kálmán földbirtokos 5 éven át öt-öt forintot fizet a templom felépítésére. Utóljára az új lelkész 150 frt hasznóbérét a községtől távolabb elterülő nagy tagja után szintén öt évre ajánlotta fel, mivel, mint kifejezte, célja az, hogy az 50 éves templom 5 év múlva felszenteltessék.

Beküldetett. Kiadjuk a következő sorokat, úgy a mint azok hozzánk mult husvétkor legációban volt joghallgató tanítványaink részéről és nevében beküldettek. Kijelentjük azonban, hogy a jövő heti számban nekünk is lesz pár szavunk a „Közpapok Lapjához.“ A beküldött sorok így hangzanak. „A „Közpapok Lapja“ legutóbbi számában „beküldetett“ cím alatt egy a joghallgatókat gúnyoros hangjánál fogva rendkívül sértő, különben teljesen alaptalan vádat tartalmazó cikk jelent meg két „közpapnak“ egymással való levélváltása alakjában. A nyakasdi (?) közpap elbeszéli csikfalvi kollegájának, hogy a husvéti ünnepeken milyen „madárijesztőhöz hasonló öltözetű, maskara“ jogász legátusa volt s hogy ezt levélben szemére fogja vetni legátusa apjának, egy ev. ref. lelkésznek. Kollegája válaszában kijelenti, hogy ő is osztozik elkeseredésében s aztán közösen elhatározzák, hogy felírnak a főiskolai igazgatóságához: „jövendőre ily jockey-klub öltönyébe bujtatott jogász legátusoktól kimélje meg őket,“ s ha ennek nem lenne sikere — mást nem tehetvén — jogász legátusaikat

saját ruhatárukból fogják az ünnepi követség tartamára tisztességes öltözékkel ellátni. Hogy a nevezett cikkre ahhoz méltó formában választ adjunk, közöljük két joghallgatónak amaz epistolák olvasásakor támadt, azokra vonatkozólag reflexiókat tartalmazó következő eszmecserejét: 1-ső jogász: Mit gondolsz barátom, mit és hogyan kellene válaszolni e sértő cikkre? 2-ik jogász: Erre nézve már megalkottam a magam véleményét, kérlek szíves meghallgatására. Három ellenféllel állunk szemben, u. m. a nyakasdi és csikfalvi egyházak közpapjaival s a „Közpapok Lap“-jával; úgyde a két mondott nevű helység közül az egyik: Nyakasdi a magyar református egyházban terra incognita, a másik: Csikfalva pedig nem a mi egyházkerületünkben fekszik s így a levélváltási egész historia együgyűleg kigondolt, rosszakaratú és ostoba mese, melynek ellenére mi donquixote-i harcra nem kelhetünk. A „Közpapok Lapja“-nak létezését ugyan tagadni nem, csak fájlalni lehet, de ennek izléstelen modorával szembeszállani — úgy tartom — nem volna hozzánk s ügyünkhöz méltó. A lap cikke ugyan nem nevezi meg határozottan, hogy azon két, egyik felében költött nevű ekklezsiába a debreczeni vagy melyik másik főiskola küldötte ment legátusnak, de miután a joghallgatók legációba bocsáttatásának kérdése utóbbi időben épen a mi főiskolánkban emelkedett actualis jelentőségre, azt a cikket minden sértésével együtt, — bár tévednénk ebben! — kénytelenek vagyunk magunkra vonatkoztatni. Kíméletlenül, gúnyoros hangon támad bennünket, holott, mit arról a nagyon is világias öltözetű jogász legátusról állított: teljes valótlanág, mert *ténydolog, hogy főiskolánkból öt oly joghallgató ment legációba, kik ref. lelkészek fiait s ezeket mind szolid, legátusi funkciójok komolyságához teljesen illő fekete ruhában mentek ünnepi követségbe.* A szóban forgó lap tehát — mert névtelen közleményekért maga a lap felel, — mala fide állított valótlanágot, melyre nem tarthatjuk szükségesnek érdemleges választ adni, hanem egyszerűen annak visszaütésére kell szorítkoznunk. Nemde hasonló nézetben vagy? 1-ső jogász: Igen barátom, osztozom nézettedben csak még azon óhajtsómat teszem hozzá, vajha a nyakasdi (?) s csikfalvi „közpap“ — e két újkori anonymus — kilétét megtudva, tudtokra adhatnók, hogy ha az általok felállítani czélzott ruhakikölcsonzó intézetnek az arra legméltóbb helyen, a „Közpapok Lapja“ hasábjain mindenáron reklámot akarnak csinálni, ám tegyék ezt — sok anyagi sikert kívánunk hozzá! — de ne tegyék az őket mivel sem bántó joghallgatók rovására.“ Debreczen, 1890. május 8. Joghallgató társaik nevében: Körösi Kálmán, Tarnóczy Gyula és Körösi Bertalan.

Meghívó a „Magyarországi protestáns egylet“ közgyűlésére. A „Magyarországi protestáns egylet“ választmánya a mai napon gyűlést tartván, elhatározta, hogy azon indítványt terjeszti fel a közgyűlésnek, hogy az egylet oszlattassék fel. Ezért a választmány megbízásából az egyleti közgyűlést összehívjuk Budapestre a ref. theol. akadémia nagytermébe, folyó évi júniushó 15-én délelőtt 11 órára. A gyűlés tárgya lesz az egylet feloszlásának az alapszabályok értelmében való eszközlése és az egylet vagyona feletti rendelkezés. Kelt Budapesten, 1890. ápril 20. Szász Károly, helyettes elnök. Kovács Albert, egyleti titkár.

Kisujzállás. Középiskolai felügyelő tanácsunk új elnöke nagyt. Szeremlei Sámuel úr mult hó 27-én érkezett egyházunkba, 28-án és 29-én meglátogatta középiskolánkat. Minden osztályban megjelent a tanítás óráján, figyelemmel kísérte a

tanárok előadási módját, a tanulók feleleteit. A vizsgálat bevégezte után értekezést tartott a tanári karral, szerény, mívelt, szeretetteljes módon tárta fel észrevételeit. Általános megelégedését nyilvánította, bár talált gyenge tanulókat is. A nagy. elnök úr ez első felléptével megnyerte a tanári kar őszinte tiszteletét, bizodalmit. Megjelenése jövőben is mindig kedves és óhajtott lesz tanákarunkra nézve. 29-én délután távozott el tőlünk Karczagra. K. H. L.

Felhívás pályázatra. A „Közpapok Lapja“ szerkesztősége által kiírt egyházi beszédre (jutalma a legjobb műnek 3 darab es. kir. arany) vonatkozó pályázati határidő ez év májushó végéig meghosszabbíttatik. A budapesti országos papi értekezlet alkalmával elmondandó alkalmi egyházi beszéd vagy a Filippibeliekhez írott levél II-ik r. 4. verse, vagy pedig Lukács evangélioma XXII-ik részének 24—27-ig versei alapján legyen írva, vonatkozással az országos papi mozgalomra. A textusválasztás mindenkinek saját tetszésére bízatik. A versenytársai között legjobb műnek a jutalom Budapesten, az országos értekezlet alkalmával fog kiadatni. Elmondására szerző nem fog köteleztetni; ha azonban maga óhajta elmondani beszédét, azt előre a szerkesztőséggel közölni köteles leendő. Eddig 4 pályamű érkezett. A pályaműveket bírálni fogják: Segesvári József esperes elnöklete alatt, Borzsák Endre (szegszárdi), Hetessy Victor (csuzai), Dombó Lajos (b. gyulai), Mártha József (csenger-bagosi), Papp Árpád (m.-szalkai), Péntek Ferencz (ér-szentkirályi) lelkész urak. Az idegen kézzel olvashatóan leírott, jelíggel s a szerző nevét rejtő jelíggel levélkével ellátott pályaművek hozzám Jármba (u. p. Máté-Szalka) májushó végéig küldendők. Pályázatból senki kizárva nincs. A pályázat eredménye, a részletes bírálati jelentés, a budapesti országos gyűlést megelőzőleg egy hónappal a „Közpapok Lapjában“ fog közzé tétetni. Jármba, 1890. május 2. Kósa Ede, ref. lelkész, mint a „Közpapok Lapja“ főmunkatársa.

Halálesetek. Kisújszállásról írják hozzánk emez, őszinte részvételt vett sorokat: „Gyász borult egyházunk derék lelkésze, Gulyás Lajos úr családjára: édes anyja Keszai Hajdú Anna, özv. Gulyás Istvánné elhunyt e hó 4-én, élete 74-ik évében. Temetése 6-án történt, a háznál Harsányi Sándor úr, a sírnál pedig Szabó Sándor úr, túrkevei lelkészek tartottak gyászbeszédet és imádságot. Nagy részvét kísérte sírjába a boldogultat.“ — Fájó veszteség érte a szilágy-szolnoki egyházmegyét, s abban a szilágy-nagyfalusi ev. ref. egyházat. Surányi Gyula, ev. ref. lelkész és egyházmegyei főjegyző, megyebizottsági tag, f. májushó 4-én, hosszas szenvedés után, 44 éves korában, jobblétre szenderült. A boldogult főiskolánknak volt egykor kitűnő növendéke, s aztán előbb, mint debreczeni segéd-, majd mint peéri, négy év óta pedig mint szilágy-nagyfalusi lelkész töltötte be hivatását a szószoros értelmében. Egyházmegyéje korán felismerte benne a képzett s munkálkodni szerető erőt, ülnökké, közigazgatóvá, majd főjegyzővé választván meg őt, mely utóbbi minőségben tevékeny részt vett az egyházkerületi tanácskozásokban. Mint egyházi s szépirodalmi író szép sikerrel mutatta be magát a nagy közönség előtt műveivel. A peéri egyházban emelt s részben restaurált épületek, a peéri gyülekezet anyagi ügyeinek rendezése megannyi tanúi fáradhatatlan tevékenységének. Már régebben átszenvedett izületi rheumája az utóbbi években rohamosan

aláasta egészségét s a test erejének gyengültével a kedély is hovatovább borongóbb lett. Özvegye 3 kiskorú gyermeke nagy számú tekintélyes rokonság, számtalan jó barát, egy szerető gyülekezet gyászolja halálát. Legyen könnyű a föld pihenőporának! A gyászolókat erősítse, vigasztalja az özvegyek, árvák vigasztaló Istene!

Megjelent „A debreczeni ev. ref. főiskola anyakönyvtára mellett 1890-ben megnyitott nyilvános olvasó-teremnek betűrendes könyvjegyzéke“. 228 lapra terjed e könyv, mely nagy mértékben megkönnyíti a nyilvános olvasó-terem látogatóinak a szakkönyvek használatát, megismerését. A jegyzék 19 tudományszak között osztja be a műveket. E szakok a következők: A) osztály: Egyetemes encyklopädia. B) Gyakorlati hittan. C) Dogmatika. D) Egyetemes egyháztörténelem. E) Exegetika. F) Theologiai encyklopädia. G) Classica litteratura, keleti irodalom és nyelvészet. H) Magyar szépirodalom, irodalomtörténet, fordítások. I) Magyar történelem és egyháztörténet. K) Egyetemes történelem. L) Magyarjogi irodalom. M) Egyetemes jog. N) Bölcsészet. O) Mér- és természettan. P) Természetrajz. Q) Orvostudomány. S) Neveléstudomány. T) Külföldi irodalom U) Földrajzi és útleírasi művek. Szívesen üdvözljük e jegyzék készítőjét és készítőjét, Géresi K. tanár urat. E könyvvel a nyilvános olvasó-terem megnyitásának nagyfontosságú ténye teljesen céljához jutott. Debreczen város közművelődésének történetében fényes lapok lesznek szentelve e ténynek s ugyanott föl kell említeni e könyvjegyzék megjelenését is.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázati hirdetmény.

Az államilag segélyezett zilahi evang. ref. főgymnasiumnál, egy rendes tanári állás, melylyel a rajz, rajzoló geometria, szépírás, szabadkézi rajz (önként vállalkozóknak) tanítása van egybekötve, megüresedvén, arra ezennel pályázat nyitattik.

Az állás évi javadalma 800 frt, havi részletekben előlegesen fizetve. A kinevezés a közoktatási m. kir. miniszter úr jogkörébe tartozik.

Énektanításra képesítettek előnnyel bírnak s külön évi 300 frt díjat kapnak.

Csak evang. reform. vallású okleveles pályázók folyamodványai vétetnek figyelembe.

A pályázók kellőleg fölszerelt folyamodványokat f. é. májushó 30-ig a zilahi evang. reform. kollegium előljáráshoz küldjék be.

Az erd. ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának, Kolozsvárt, 1890. februárhó 27-én tartott üléséből.

1—2

Szász Domokos,
ref. püspök, mint elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.